

Žebříček ekonomů

Český centi-metr

Čelo obsadili Milan Zelený, Jiří Večerník a Václav Klaus

V mezinárodně uznávaných vědeckých databázích má alespoň jeden citační záznam evidovaný jen 261 z 1230 českých ekonomů. Vyplývá to ze studie, kterou nedávno publikoval tým kolem Františka Turnovce z Institutu ekonomických studií fakulty sociálních věd UK. Turnovcův tým sestavil komplexní tabulku osobností pracujících na plný úvazek v některé z českých institucí zabývajících se ekonomickým výzkumem, i žebříček akademických pracovišť. Pořadí se řídilo metodikou, v níž jsou brány v úvahu citace i publikace evidované v databázích Web of Science (WoS) a EconLit v období od roku 1994 do roku 2003.

Čelo je přitom zejména v případě jednotlivců poměrně překvapivé. Na prvním místě se umístil profesor Milan Zelený, na druhém známý sociolog Jiří Večerník a na třetím prezident Václav Klaus.

Překvapení pro nezasvěcené

Milanu Zelenému ovšem toto pořadí nepřipadá nijak zvlášť překvapivé. Říká, že „nová ekonomie, aby byla užitečná, vyžaduje od dobrého ekonoma, aby byl nejen matematik či statistik, ale hlavně psycholog, sociolog, systémový myslitel, člověk znalý organizace, managementu, strategie, technologie, řízení znalostí a regionální ekonomiky. A navíc, aby byl široce vzdělaná a s lidmi cítící lidská bytost. To, že je pan Klaus exponovaný politik, mu jistě pomáhá v citacích, ale nebrání mu to, aby se nemohl zároveň stát dobrým ekonomem. Stará ekonomie je zbytečně specializovaná, bez přímého vztahu k lidem, znalostem a podnikání – hlavním motorům hospodářské tvorby. K její praxi často stačí zvládnutí regresní analýzy a schopnost připravovat tabulky popisující to, co již bylo“.

Také autor studie František Turnovec se nad konečnými výsledky nijak nepozastavuje. Konstatuje, že všichni tři nejvíce citovaní jsou svoji základní profesí ekonomové, vyskytují se na "trhu" a mají určitý počet záznamů, které je staví na určité místo žebříčku, „Nezkoumám, kdo je lepší a kdo horší ekonom, ptám se pouze na míru ohlasu produkce jednotlivců v konkurenčním mezinárodním prostředí. To jsou fakta, a fakta nemohou být zvláštní, jsou to prostě fakta. Interpretaci ať si udělá každý sám. Je pravděpodobné, že velký počet citací Václava Klause vyplývá z posedlosti odvolávat se na celebrity, a jeho značný počet publikací v kvalitních časopisech též, ale to už je pocit, nikoliv exaktně měřitelný fakt,“ soudí Turnovec.

Propastné rozdíly

Výzkum ukázal, že existuje obrovský rozdíl ve vybavenosti vědeckým kapitálem mezi jednotlivými akademickými pracovišti. K nadprůměrným z tohoto hlediska patří CERGE a Institut

ekonomických studií FSV UK. Na průměru jsou fakulty pražské VŠE, ovšem mimo fakult podnikohospodářské a managementu, které se řadí mezi velmi podprůměrné. Do středu pole se dostaly ještě ekonomická fakulta Masarykovy univerzity a fakulta informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Z mimoškolských výzkumných pracovišť v porovnání obstála ČNB, která se svým celkovým citačním a publikačním skóre dostala na páté místo žebříčku institucí a také oddělení ekonometrie Ústavu teorie informace a automatizace AV ČR.

Turnovec soudí, že se tak jasně projevuje, že objektivně existuje diferenciací pracovišť v zaměření na vědu a na vzdělávání a na základě toho by měly být nejspíše také rozdělovány finanční prostředky.

Studie uvádí, že zhruba 3,5 procenta z celkového počtu 1230 pracovníků ve vědecky nejvíce orientovaných institucích vyprodukovalo 26,85 procenta publikačních výstupů. Zatímco 63,41 pracovníka ve vědecky nejslabší skupině vydalo jen 9,4 procenta publikací. Turnovec k tomu dodává, že ve světě je při financování diferenciací škol na základě vědeckého kapitálu zcela běžná. Říká, že ohlasy na jeho výzkum byly spíše rozpačité, protože nikdo není rád, když se ocitne na dně nějakého žebříčku.

Utajení profesori.

Milan Zelený je v tomto případě ale tvrdší a české školství ostře kritizuje (viz rozhovor níže). "V letech 1999 až 2005 bylo v České republice jmenováno 57 nových profesorů ekonomie. Tedy lidí, kteří v životě již něčeho dosáhli. Přitom 85 procent z nich nemá ani jeden záznam zahraniční publikace v databázi WoS. A to nemluvíme o docentech," konstatuje Zelený. "Co chybí? Chybějí objektivní kritéria k tomu, aby výraz "profesor" v oblasti ekonomie opět něco znamenal. Abychom se již zbavili zakonzervovaných jmenování předchozího režimu," tvrdí.

TOP 10 v Česku působících ekonomů

(číslo uvádí počet citačních záznamů)

1. Milan Zelený Univerzita Tomáše Bati 607
2. Jiří Večerník nezařazený 233
3. Václav Klaus nezařazený 193
4. Milan Mareš ÚTIA 93
5. Michal Mejstřík FSV IES 83
6. Andreas Ortman CERGE-EI 83
7. Miroslav Hrnčíř ČNB 80
8. Lubomír Mlčoch FSV IES76
9. Vladimír Benáček nezařazený 70
10. František Turnovec FSV IES 62

(ÚTIA – Ústav teorie informace a automatizace AV ČR, FSV IES- Institut ekonomických studií FSV UK)

Pramen: František Turnovec a kol.

Milan Zelený

Vědět neznamená umět

Suverénní postavení v tabulce publikací a citací českých ekonomů Milana Zeleného nepřekvapilo. Mezinárodně uznávaný ekonom pracuje nyní pro Fordham University, Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně a Xidian University v Xi'an. "Proč by mě to mělo překvapit? Emoce překvapenosti není dominantní v mém profesionálním životě. Považuji se za informovaného člověka. Spíše mě zarazila velikost „náskoku“ a polil mě studený pot: co kdybych v této fázi v České republice na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně nepracoval, anebo, co když jsem opravdu nejhorším ekonomem na světě, jak mnozí v Česku hlásají? Co potom? Jak by ten žebříček asi vypadal a co by potvrdil? Víte, mým největším zadostiučiněním by bylo, kdyby tento žebříček vedl k radikálnímu přehodnocení české hospodářské vědy, ke zvýšení její viditelnosti, kvality a dopadu ve stále se zmenšujícím světě. To by mě asi opravdu překvapilo," říká Zelený.

"Z počtu mých sledovaných publikací by se dalo odvodit, že již méně publikuji. Není tomu tak. Publikuji více než kdykoliv předtím, ale soustředil jsem se na nové, v databázi WoS dosud neevidované časopisy, a také knihy. Pracuji v oblastech strategie, internetu, telekomunikací, mobilních ekonomik a řízení znalostí – tedy v oblastech, kde se nové hodnoty tvoří a ne jen staré evidují," upozorňuje.

EURO: Co soudíte o úrovni české ekonomie, koho považujete za nejzajímavější, či nejprínosnější osobnost a proč?

ZELENÝ: Česká ekonomie či hospodářská věda by mohla stavět na bohatých tradicích skutečně originálních, široce vzdělaných osobností, myslitelů i praktiků světové reputace. Nestaví. Obzvláště po druhé světové válce ne. Namísto toho propadla šarmu jednoduchosti ekonomických "empiristů", kteří zdánlivě bez konce masírují, dolují, kvantifikují a regresně koefficientují různé databáze, bez teorie, názoru či praktického záměru. Namísto znalostí generují z informací jen další informace. Takové věci jen málokdo cituje, obzvláště v zahraničí. Dnes patří ekonomie mezi nejhorší vědní obory v České republice. Z 230 evidovaných ekonomů jen 251 zveřejnilo alespoň jednu publikaci evidovanou ve WoS.

Mimochodem, pro mně neexistuje žádná česká ekonomie, tak jako neexistuje ekonomie americká nebo čínská. Existuje pouze jedna ekonomie, rapidně se vyvíjející globální hospodářská věda. K tomuto vývoji přispíváme jako jedinci či týmy, více či méně - ať již pocházíme z jakékoli kultury či národa. Proto, žádné osobnosti z tak malého statistického vzorku nebudu jmenovat. Nebylo by to k ničemu dobré. Nechceme přece skončit jako VyVolení, celebrity či zlatí slavíci promilového, statisticky bezvýznamného vzorku.

EURO: Jak hodnotíte schopnost českých politiků využívat poznatky ekonomické vědy při formulování hospodářské politiky?

ZELENÝ: Nemám rád malé vzorky. Tedy, evropští politici jsou viditelně neschopni formulovat hospodářskou strategii a politiku, jak je vidět z globálního faux pas takzvané “lisabonské strategie”. Myslím, že o využívání nějakých “poznatků” nemůže být ani řeči. Na druhé straně, rozumíme-li poznatky regresní koeficienty empirických studií staré ekonomie, pak se nabízí otázka, zda takových informací lze efektivně využívat k jiným než politicko-byrokratickým formulacím státní intervence. Takže by to pak vlastně ani škoda nebyla.

EURO: Produkuje české ekonomické školství dle vás absolventy s dostatečnými znalostmi a se schopností konkurovat na trhu práce svým zahraničním kolegům z dobrých univerzit?

ZELENÝ: Neprodukuje. Chování každého systému se přizpůsobuje kritériím užívaným k hodnocení výkonnosti systému. Jestliže ve státním vzdělávání přidělují peníze na základě počtu přijatých studentů, následky jsou zřejmé. Stejně tak, když budu odměňovat dle počtu graduovaných studentů, počtu do roka zaměstnaných absolventů, počtu absolventů, kteří do pěti let zaměstnají nejméně 100 lidí, počtu firem, které absolventi při studiu založí, kolik jich uspěje v praxi, kolik jich uspěje globálně... Co kritérium, to zcela odlišné chování rektorů, studentů i fakulty. Sám si jistě rychle odvodíte, co by bylo optimální strategií pro úspěšný vzdělávací systém.

EURO: Schází něco českému školství?

ZELENÝ: Opuštění rakousko-uherského modelu a přechod na model anglo-saský, anebo - lépe - přímo na model podnikatelské univerzity, protože anglosaský model dnes prochází ve světě výraznou reformací. Schází “zákaznický princip” ze strany studentů. Dostanu-li něco zadarmo, nemohu se chovat jako zákazník a uplatňovat zákaznickou zodpovědnost. Schází urychlený přechod od poskytování pasivních informací k získávání užitečných znalostí. Schází přímé propojení fakult se světem a světovými kritérii tak, jak je tomu i v České republice alespoň u hokejistů či fotbalistů. Schází pochopení, že již dávno není “české vzdělávání”, ale prostě vzdělávání pro potřeby konkurence a hlavně spolupráce na globálních trzích. Schází generační reforma takzvané Konference rektorů, která by měla být iniciátorem změn, ne konzervatoří konzervatismu. Schází pochopení hodnoty znalostí (ne informací), jejich ceny a jejich primárnosti jako ekonomického a společenského kapitálu. Ekonomie, která neumí nebo nechce pracovat s primární formou kapitálu – tedy znalostmi, je stará ekonomie. Vědět přece ještě neznamena umět.

Pavel Páral